

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΠΕ ΒΑΜΟΥ

- **«Ο ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΣ» &**
- **«ΜΙΑ ΒΟΛΤΑ 5.000 ΧΡΟΝΩΝ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ»**

Παπαδογιαννάκη Κωνσταντίνα¹, Ποντικάκης Φώτης², Μιχελάκης Δημήτριος³, Δεσποτίδου Ελένη⁴, Ματσάγγου Θεανώ⁵

1. Μέλος Π.Ο. Κ.Π.Ε. Βάμου, Δασκάλα, mail@kpe-vamou.chan.sch.gr
2. Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Βάμου, Δάσκαλος, mail@kpe-vamou.chan.sch.gr
3. Αναπληρωτής Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Βάμου, Χημικός, mail@kpe-vamou.chan.sch.gr
4. Μέλος Π.Ο. Κ.Π.Ε. Βάμου, Αρχιτέκτονας, mail@kpe-vamou.chan.sch.gr
5. Μέλος Π.Ο. Κ.Π.Ε. Βάμου, Εργοθεραπεύτρια, mail@kpe-vamou.chan.sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

«Ο Οικοτουρισμός στην περιοχή μας» και «Μια βόλτα 5.000 χρόνων στα Χανιά» είναι δυο προγράμματα Π.Ε. που δημιουργήθηκαν από το ΚΠΕ Βάμου με σκοπό την ανάδειξη δυο σημαντικών ιδιοτεροτήτων των συγκεκριμένων χώρων που έχουν επιλεγεί ως πεδίο τους: α) το επιτυχημένο οικοτουριστικό μοντέλο αειφόρου ανάπτυξης του ιστορικού χωριού του Βάμου Αποκορόνου και β) τα Χανιά ως πόλη που κατοικείται συνεχώς εδώ και 5.000 και πλέον χρόνια.

Για κάθε πρόγραμμα έχει διαμορφωθεί υλικό, τόσο για την Πρωτοβάθμια όσο και για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Το υλικό για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν αποτελείται από αυτοτελή φύλλα εργασίας, χάρτες, καρτέλες με πληροφοριακό υλικό, φύλλα ερωτήσεων, και γενικά περιλαμβάνει κατάλληλα επιλεγμένες δραστηριότητες που υλοποιούνται στο πεδίο και στο ΚΠΕ.

Ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων έγινε σύμφωνα με τους στόχους της ΠΕ και τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές τεχνικές.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Κ.Π.Ε. και Αειφόρος Τουρισμός

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ: Προγράμματα Κ.Π.Ε. Βάμου, Οικοτουρισμός, Αειφορική Διαχείριση, Χανιά, Εναλλακτική Εκπαίδευση

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (ενεργός πολίτης)

❖ Απόκτηση γνώσεων:

Γνωριμία με τις ιδιαιτερότητες των δυο περιοχών στον τομέα της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και της ιστορικής διάρκειας.

❖ Ανάπτυξη ικανοτήτων:

Συλλογή πληροφοριών, ανάλυση, σύνθεση κι αξιολόγησή τους

Συνεργασία κι επικοινωνία μέσω της ομαδικής εργασίας

Γραπτή και προφορική έκφραση

Έρευνα στο πεδίο

Κριτική σκέψη και δημιουργική φαντασία

Έκφραση αξιολογικών κρίσεων

❖ Διαμόρφωση στάσεων:

Έγερση ενδιαφέροντος

Διαμόρφωση θετικών στάσεων

Ενθάρρυνση στο σχεδιασμό δράσεων, στη λήψη απόφασης και στη συμμετοχή σε δράσεις προς την κατεύθυνση της διαχείρισης του περιβάλλοντος σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1. «Ο Οικοτουρισμός στην περιοχή μας»

Η επιτυχία στην υλοποίηση του οράματος μονάδων οικοτουρισμού που αφορά στην αναπαλαίωση παραδοσιακών κτισμάτων και κατοικιών στο ιστορικό χωριό του Βάμου στον Αποκόρωνα με σκοπό την αειφορική τουριστική ανάπτυξη της περιοχής πάνω σε υγιείς βάσεις, με σεβασμό στην πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά του, δείχνει έναν ιδανικό τρόπο τουριστικής διαχείρισης και ανάπτυξης τέτοιων περιοχών.

Η δημιουργία ενός προγράμματος που θα αφορούσε αυτό το χωριό, και μάλιστα τόσο κοντά στο χώρο του ΚΠΕ, ήταν σχεδόν αυτονόητη.

Το πρόγραμμα ξεκινά με ένα παιχνίδι γνωριμίας στο χώρο του ΚΠΕ στον Κεφαλά Αποκορώνου και με μια σύντομη ενημέρωση και περιγραφή του προγράμματος.

Συνεχίζεται με μια επίσκεψη στο μικρό Λαογραφικό Μουσείο – σπίτι που βρίσκεται δίπλα στο χώρο του ΚΠΕ, όπου γίνεται μια παρουσίαση του χώρου και των λειτουργιών του, σε μια προσπάθεια αναβίωσής του.

Μετά από ένα παραδοσιακό κέρασμα στο ΚΠΕ, μεταφερόμαστε στο χωριό Βάμος (πεδίο) όπου παίζουμε ένα παιχνίδι χαμένου θησαυρού!

Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε δύο ή τρεις ομάδες (κόκκινη, μπλε, πράσινη), εφοδιάζονται με τις οδηγίες της κάθε ομάδας με ερωτήσεις γρίφους και αινίγματα ξεκινούν. Ακολουθώντας 3 διαφορετικές διαδρομές προσπαθούν να βρουν κρυμμένα σημεία μέσα στο χωριό. Σε κάθε σημείο υπάρχουν καρτέλες, διαφορετικές για κάθε ομάδα, με πληροφοριακό υλικό για το κάθε σημείο και ένα γράμμα της Αλφαβήτας, που αφού συλλέξουν το σύνολο των γραμμάτων, με αναγραμματισμό θα βρουν, στο τέλος της πορείας, την κρυμμένη λέξη – θησαυρό.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις που υπάρχουν στο φύλλο εργασίας της ομάδας.

Τέλος, όλες οι ομάδες επιστρέφουν στο Παρθεναγωγείο του Βάμου, όπου λύνοντας κρυπτόλεξα, ανακαλούν στη μνήμη τους γνώσεις μέσα από λέξεις – κλειδιά. Ακολουθεί φύλλο εργασίας του προγράμματος και συζήτηση.

Ο Αποκόρωνας, η περιοχή δηλαδή όπου βρίσκεται το ΚΠΕ Βάμου, είναι εξαιρετικού αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος. Πολλά χωριά/οικισμοί δε, έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακά και/ή διατηρητέα. Το Γαβαλοχώρι παραδείγματος χάρη που έχουμε εντάξει στα πεδία του προγράμματός μας (Λαογραφικό Μουσείο Γαβαλοχωρίου, αρχαίο ελαιοτριβείο κ.α.), έχει κηρυχθεί παραδοσιακό και διατηρητέο χωριό μαζί με τους όμορους σε αυτό οικισμούς. Θεωρούμε λοιπόν το θέμα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής ως ιδιαίτερα σημαντικό στο πλαίσιο της ΠΕ στο ΚΠΕ, προκειμένου οι μαθητές που μας επισκέπτονται από διάφορα σημεία της Ελλάδας (αλλά και της Κύπρου), να γνωρίσουν καλά παραδείγματα δομημένου τοπίου και να κατανοήσουν τη συμβολή των παραδοσιακών κτισμάτων στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και επίσης στην αειφόρο τουριστική ανάπτυξη του τόπου,

Ειδικότερα οι στόχοι στην ενότητα αυτή διαμορφώνονται ως εξής:

- Απόκτηση γνώσεων για το οικοτουριστικό μοντέλο του χωριού Βάμος Αποκορώνου. Γνωριμία με τους παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησής του.
- Κατανόηση της συμβολής της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και στον αειφόρο τουρισμό.

- Έγερση του ενδιαφέροντος και διαμόρφωση θετικών στάσεων για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική.
- Διαμόρφωση θετικών στάσεων για τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς και συμμετοχή σε δραστηριότητες διατήρησης και διαχείρισής της σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων κριτικής σκέψης, παρατήρησης, φαντασίας, έκφρασης προφορικής και γραπτής, αναζήτησης, συγκέντρωσης, αξιολόγησης και σύνθεσης πληροφοριών.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Πολιτιστικός Σύλλογος Βάμου
- Εξωραϊστικός Σύλλογος Κεφαλά
- Πολιτιστικός Σύλλογος Γαβαλοχωρίου

2. «Μια βόλτα 5.000 χρόνων στα Χανιά»

Τα Χανιά είναι μια πόλη που κατοικείται συνεχώς τα τελευταία 5.500 χρόνια. Από την προϊστορική περίοδο (3.000 – 2.800 π.Χ) μέχρι σήμερα, άνθρωποι ζουν και δρουν στον ίδιο χώρο. Από τη μινωική εποχή, μέχρι την αρχαιοελληνική, τη ρωμαϊκή, τη βυζαντινή, την ενετική και την οθωμανική έως τις μέρες μας, αλλεπάλληλοι κατακτητές και πολιτισμοί άφησαν ζωντανά τα σημάδια της παρουσίας τους στην Παλιά Πόλη –κυρίως– με μνημεία που διατηρούνται ως τις μέρες μας.

Για την ανάδειξη αυτής της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής ιδιαιτερότητας και κληρονομιάς της πόλης δημιουργήθηκε αυτό το πρόγραμμα από το ΚΠΕ Βάμου.

Αφετηρία του προγράμματος είναι ο χώρος της Βιβλιοθήκης του Συλλόγου Δασκάλων και Νηπιαγωγών Ν. Χανίων που στεγάζεται μέσα στο 7ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων, στο Κέντρο της πόλης.

Εδώ, μετά από ένα παιχνίδι γνωριμίας με τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα, προβάλλεται ένα σύντομο βίντεο μιας ποδηλατοβόλτας στα Χανιά (εργασία μαθητών του 1ου ΕΠΑΛ Χανίων). Εξαιρετικά ενδιαφέρον, που λειτουργεί σαν αφορμή και εγείρει το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων.

Στη συνέχεια χωρίζονται σε ομάδες, δίνονται οι βασικές οδηγίες και τα απαιτούμενα εφόδια: καπέλα, πυξίδες, χάρτες, νερό, κολατσιό.

Έτσι ξεκινάμε περπατώντας να ανακαλύψουμε την ιστορία της πόλης μέσα στους αιώνες. Μια βόλτα 5.000 χρόνων που δεν έχει κανένα χαρακτήρα ξενάγησης αλλά ανακάλυψης παίζοντας!

Σημείο εκκίνησης της βόλτας η Δημοτική Αγορά των Χανίων. Εδώ κάθε ομάδα, εφοδιασμένη με τον ειδικά σηματοδοτημένο για τη δική της πορεία χάρτη, τον αρχηγό της και τους οδηγούς με τις πυξίδες, καλείται μόνη της να ανακαλύψει, με κατευθυντήριες οδηγίες, συγκεκριμένα σημεία–σταθμούς στην ιστορία της. Σε κάθε σημείο–σταθμό δίνονται οδηγίες κατεύθυνσης για το επόμενο σημείο, για να διατηρείτε το ενδιαφέρον των παιδιών αμείωτο. Όταν η ομάδα κατορθώνει να βρει το επόμενο κάθε φορά σημείο μέσα από γρίφους και αινίγματα, παίρνει μια καρτέλα με εικόνες και πληροφορίες που τη βοηθούν στην απάντηση ερωτήσεων στο φύλλο εργασίας της ομάδας. Τότε η ομάδα παίρνει τη νέα οδηγία κατεύθυνσης και προχωρά στην εύρεση του επόμενου σταθμού.

Η βόλτα/πορεία στην ιστορία ολοκληρώνεται σιγά – σιγά, βήμα το βήμα, και ο χάρτης συμπληρώνεται με τα σημεία – σταθμούς που βρέθηκαν. Κατά τη διάρκειά της, ερωτήσεις έχουν απαντηθεί, έχουν γίνει δράσεις (π.χ. κατασκευή κεραμικής πινακίδας με γραμμική γραφή Β'), έχουν ανακαλυφθεί κι έχουν παρατηρηθεί σημεία ενδιαφέροντος και κρυφές γωνιές της πόλης. Ο θησαυρός είναι η βόλτα.

Επιστρέφουμε στο σημείο εκκίνησης στην Αγορά. Εδώ γίνεται συζήτηση και αξιολόγηση του προγράμματος.

Ενδεικτικά τα επιλεγμένα σημεία – σταθμοί του προγράμματος που αποκαλύπτουν την πολιτιστική κληρονομιά και την ιστορία της πόλης είναι (σε τυχαία σειρά):

- Δημοτική Αγορά των Χανίων
- Άγιος Νικόλαος Σπλάντζιας
- Κρήνη Σπλάντζιας
- Άγιος Ρόκκος
- Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων
- Λόφος Καστέλι (Ελληνοσουηδική ανασκαφή - Διοικητήριο Χανίων)
- Τζαμί Γιαλού
- Μεγάλο Αρσενάλι
- Νεώρια
- Συναγωγή
- Φιρκάς
- Μιναρές οδού Χατζημιχάλη Νταλιάνη

- Μητρόπολη
- Φάρος
- Εκκλησιάκι Ρενιέρ
- Μητρόπολη των Βενετών (Santa Maria dei Miracoli)
- Παλιό Δημαρχείο – Νοσοκομείο

Ειδικότερα, οι στόχοι στην ενότητα αυτή διαμορφώνονται ως εξής:

- Απόκτηση γνώσεων όσον αφορά την ιστορική διαδρομή της πόλης επ' ωφελεία της πολιτισμικής αυτογνωσίας αλλά και του παγκόσμιου πολιτισμού
- Κατανόηση του πολιτιστικού, αρχιτεκτονικού και πολιτισμικού δυναμικού του τόπου, με παραμέτρους που αγγίζουν τομείς όπως η εθνική μας ταυτότητα και ιστορία, το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, το μέλλον του στον τόπο μας και η προοπτική του για την εθνική και τοπική οικονομία.
- Έγερση ενδιαφέροντος και απόκτηση θετικών στάσεων για την αναγνώριση του πολιτισμικού πλούτου και την αποδοχή του και τελικά την ορθή διαχείρισή του κάτω από αειφόρο προοπτική.
- Κατανόηση των ζητημάτων που εμπλέκονται άμεσα με τη διαχείριση – ανάδειξη ιστορικών μνημείων και πόλεων, τις ομάδες συμφερόντων που εμπλέκονται και δυσχεραίνουν τη λύση προβλημάτων.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων εντοπισμού και συμμετοχής στη λύση προβλημάτων καθώς κι ενθάρρυνση στο σχεδιασμό δράσεων, στη λήψη αποφάσεων και στη συμμετοχή σε δράσεις προς την κατεύθυνση της διαχείρισης σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων κριτικής σκέψης, παρατήρησης, φαντασίας, προφορική και γραπτής έκφρασης, αναζήτησης, συγκέντρωσης, αξιολόγησης και σύνθεσης πληροφοριών.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Αρχαιολογία Χανίων (Εφορίες Αρχαιοτήτων)
- Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων
- Βιβλιοθήκη Συλλόγου Δασκάλων και Νηπιαγωγών Ν. Χανίων
- 7^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων

Εκτός από το βασικό κορμό των δραστηριοτήτων σε κάθε ενότητα προτείνονται συμπληρωματικές δραστηριότητες οι οποίες υλοποιούνται προαιρετικά στον ελεύθερο χρόνο των μαθητών.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ – ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Επισημαίνουμε ότι το υλικό αυτό είναι διαμορφωμένο ώστε να υλοποιείται στη διάρκεια ενός ημερήσιου προγράμματος. Ως εκ τούτου είναι πολύ δύσκολο να αναπτυχθούν ολοκληρωμένες προσεγγίσεις στα ζητήματα που θέτουμε σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα. Γι'αυτό επιλέξαμε δραστηριότητες σύντομες κι ευέλικτες, οι οποίες προσεγγίζουν σφαιρικά τα θέματα, χωρίς να εστιάζουν σε επιμέρους λεπτομέρειες, να δημιουργούν κυρίως προβληματισμούς και να μην περιορίζονται σε χρονοβόρες διεργασίες συλλογής στοιχείων. Και βεβαίως να εγείρουν και να κινητοποιούν το ενδιαφέρον των μαθητών και των εκπαιδευτικών.